

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

13 липня 2016 р.

№17-ріш

Справа №2-26.213/18-2016

**Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу**

Адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи №2-26.213/18-2016 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції Житлово-комунальним підприємством Полігонівської сільської ради "Мрія-Т",

ВСТАНОВИЛА:

Відповідно до розпорядження адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 12.04.2016 №19-р було розпочато справу №2-26.213/18-2016 за ознаками вчинення Житлово-комунальним підприємством Полігонівської сільської ради "Мрія-Т" порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", а саме зловживання монопольним (домінуючим) становищем у вигляді дій суб'єкта господарювання, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

За результатами збирання та аналізу доказів у справі №2-26.213/18-2016 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції Житлово-комунальним підприємством Полігонівської сільської ради "Мрія-Т" встановлено наступне.

Згідно частини четвертої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюється органами Антимонопольного комітету України.

Відповідно до частини першої статті 2 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» державна політика у сфері житлово-комунальних послуг базується, зокрема, на принципі створення та підтримання конкурентного середовища при виробленні та наданні житлово-комунальних послуг, забезпечення контролю у сфері діяльності природних монополій.

Таким чином, на органи Антимонопольного комітету України покладено обов'язок забезпечувати створювання конкурентного середовища при здійсненні суб'єктами господарювання діяльності у сфері надання житлово-комунальних послуг на засадах пріоритету прав споживачів.

Відповідно до пункту 12 статті 17 Закону України "Про Антимонопольний комітет" Миколаївським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення, територіальне відділення) здійснюється дослідження діяльності учасників ринку надання житлово-комунальних послуг, зокрема, послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових

територій на предмет дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції.

Одним із учасників цих ринків є **Житлово-комунальне підприємство Полігонівської сільської ради "Мрія-Т"** (57217, Миколаївська область, Вітовський район, селище Полігон, вул. Платанова, 3, код ЄДРПОУ 38071235) (надалі – ЖКП ПСР "Мрія-Т", Підприємство).

ЖКП ПСР "Мрія-Т" є юридичною особою та діє на підставі Статуту, затвердженого рішенням Полігонівської сільської ради від 06.03.2012 року, зареєстроване державним реєстратором Жовтневої районної державної адміністрації за реєстраційним номером 15111020000008313.

Підприємство надає послуги з централізованого водопостачання та водовідведення відповідно до ліцензії серії АВ №564646, виданої Миколаївською обласною державною адміністрацією 27.08.2012 року, строк дії ліцензії з 15.08.2012 р. по 15.08.2017 р.

Частиною п'ятою (що була доповнена Законом України "Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення розрахунків за енергоносії" від 10.04.2014р. №1198-VII) статті 19 Закону України "Про житлово – комунальні послуги" та п. 1.3. Порядку визначення виконавця житлово-комунальних послуг, затвердженого наказом Держжитлокомунгоспу України від 25.04.2005 №60 (зі змінами внесеними Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №279 від 13.10.2014) визначено, що *"виконавцем послуг з централізованого постачання холодної води та послуг з водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем) для об'єктів усіх форм власності є суб'єкт господарювання, що провадить господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення."*

При цьому у пункті 1.5. цього Порядку визначення виконавця житлово-комунальних послуг передбачено, що *"Виконавцем житлово-комунальних послуг, визначених у пункті 1.1 Порядку, може бути суб'єкт господарювання, предметом діяльності якого є надання відповідних житлово-комунальних послуг та який може забезпечити виконання обов'язків, визначених у частині другій статті 21 Закону України "Про житлово-комунальні послуги".*

Так, у пункті 2.1 Статуту Підприємства зазначено, що (далі мовою оригіналу) "Предметом діяльності підприємства по функціональному призначенню згідно ст.13 Закону про житлово-комунальні послуги:

1. Є надання комунальних послуг – централізоване постачання холодної води, водовідведення, вивіз ТБВ.

2. Послуги по утриманню житлових будинків та прибудинкових територій."

Отже, ЖКП ПСР "Мрія-Т" є суб'єктом господарювання в розумінні статті 1 Закону України "Про захист економічної конкуренції".

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (надалі – Методика), територіальним відділенням проведено дослідження становища ЖКП ПСР "Мрія-Т" на ринках надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до пункту 5.1. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Пунктом 1.3. Методики визначено ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

Таким чином, **товарними межами ринків є:**

- послуги з централізованого водопостачання
- послуги з централізованого водовідведення.

Територіальні (географічні) межі ринку певного товару відповідно до пункту 6.1. Методики визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Відповідно до пункту 1.3. Методики територіальними (географічними) межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої споживач може задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

Відповідно до п.1 рішення XVIII сесії шостого скликання Полігонівської сільської ради від 06.03.2012 року №4 "Про створення на території сільської ради житлово-комунального підприємства Полігонівської сільської ради "Мрія-Т" та передачу йому на баланс майна та житлового фонду" на території Полігонівської сільської ради було створено житлово-комунального підприємства Полігонівської сільської ради "Мрія-Т" та визнане виконавцем житлово-комунальних послуг.

Згідно до п.1.1 положень Статуту ЖКП ПСР "Мрія-Т", Підприємство створене з метою здійснення самостійної господарської діяльності для вирішення соціально-економічних проблем села по утриманню й експлуатації житлового фонду та інших об'єктів, які засновані на комунальній власності територіальної громади селища Полігон.

Отже, **територіальними (географічними) межами** ринків послуг з централізованого водопостачання та водовідведення є територія селища Полігон у Вітовському районі Миколаївської області, **де розташовані мережі, що належать або використовуються (експлуатуються) ЖКП ПСР "Мрія-Т" для надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення абонентам (споживачам) Підприємства**, оскільки отримання цих послуг за вказаними межами є економічно недоцільним.

Споживачами послуг ЖКП ПСР "Мрія-Т" є населення та суб'єкти господарювання.

Згідно пункту 7.1. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою. **Часовими межами ринків визначено 2014, 2015 роки та січень-березень 2016 року.**

Бар'єрами для вступу на ринок потенційних конкурентів є: економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних коштів для придбання відповідного обладнання для організації надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, необхідне отримання відповідних ліцензій, тощо.

Отже, відповідно до абзацу другої частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ЖКП ПСР "Мрія-Т" є **таким, що протягом 2014, 2015 років та січні-березні 2016 року у територіальних (географічних) межах селища Полігон в Вітовському районі Миколаївської області, де розташовані мережі, що належать або використовуються (експлуатуються) ЖКП ПСР "Мрія-Т" для надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, займало монопольне (домінуюче) становище на ринках надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, як таке, що не мало на цих ринках жодного конкурента.**

Організація надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення врегульовано Законами України "Про житлово-комунальні послуги" (надалі – Закон про ЖКП), "Про питну воду та питне водопостачання", Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України 21 липня 2005 року №630 (надалі – Правила надання послуг) та інші.

Законодавство України про ціни і ціноутворення, відповідно до п.1 ст.3 Закону України "Про ціни і ціноутворення", ґрунтується на Конституції України та складається, з Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Податкового кодексу України, законів України "Про природні монополії", "Про захист економічної конкуренції", цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Під час провадження господарської діяльності суб'єкти господарювання використовують вільні та державні регульовані ціни.

Відповідно до ч. 5 ст. 191 ГК України державне регулювання цін здійснюється шляхом встановлення фіксованих державних та комунальних цін, граничних рівнів цін, граничних рівнів торговельних надбавок і постачальницьких винагород, граничних нормативів рентабельності або шляхом запровадження обов'язкового декларування зміни цін.

Як передбачено п.12 Закону України "Про ціни і ціноутворення", державні регульовані ціни запроваджуються на товари, які справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін, мають істотну соціальну значущість, а також на товари, що виробляються суб'єктами, які займають монопольне (домінуюче) становище на ринку.

Державні регульовані ціни повинні бути економічно обґрунтованими (забезпечувати відповідність ціни на товар витратам на його виробництво, продаж (реалізацію) та прибуток від його продажу (реалізації)).

Питання встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги врегульоване на державному рівні.

Положеннями статті 7 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» встановлено, що до повноважень органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг, зокрема, належить: встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги відповідно до закону.

Згідно положень підпункту 2 пункту «а» статті 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на побутові, комунальні послуги належить до повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.

Згідно з вимогами частини другої статті 31 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" виконавці/виробники здійснюють розрахунки економічно обґрунтованих витрат на виробництво (надання) житлово-комунальних послуг і подають їх органам, уповноваженим здійснювати встановлення тарифів.

Змістове наповнення та розмір складових витрат ціни, які і формують собою собівартість послуги, як і будь-якого іншого товару (роботи, послуги), визначається Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, методичними рекомендаціями до їх застосування.

Відповідно до пункту 4П(С)БО 16 "Витрати", затвердженого наказом Мінфіну України від 31.12.1999 №318, об'єкт витрат – продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Відповідно до ч. 2 ст. 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку.

Розрахунки (формування) тарифів на житлово-комунальні послуги здійснюються підприємствами (виконавцями/виробниками) відповідно до вимог Порядків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 року №869 «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги».

Частиною десятою статті 31 Закону про ЖКП передбачено, що у разі зміни протягом строку дії цін/тарифів обсягу окремих складових економічно обґрунтованих витрат з причин, які не залежать від виконавця/виробника, зокрема, збільшення або зменшення податків і зборів, мінімальної заробітної плати, орендної плати та амортизаційних відрахувань, підвищення або зниження цін на паливно-енергетичні та інші матеріальні ресурси, виконавці/виробники проводять коригування встановлених цін/тарифів на житлово-комунальні послуги і подають на затвердження до органу, уповноваженого здійснювати встановлення таких цін/тарифів. При цьому перерахунок цін/тарифів може проводитися шляхом коригування лише тих складових структури цін/тарифів, за якими відбулися цінові зміни в бік збільшення або зменшення.

Вказаними Порядками також передбачено можливість здійснення підприємством коригування тарифів (збільшення їх або зменшення) у разі зміни протягом строку дії тарифів

обсягу окремих витрат, пов'язаних із наданням послуг, зокрема з централізованого водопостачання та водовідведення та з утримання будинків, споруд та прибудинкових територій.

Зокрема, Порядками встановлено, що коригування може проводитися у випадку збільшення або зменшення податків і зборів, мінімальної заробітної плати, орендної плати та амортизаційних відрахувань, підвищення або зниження цін і тарифів на паливно-енергетичні та інші матеріальні ресурси. Перерахунки тарифів шляхом коригування здійснюються лише в частині тих складових частин структури тарифів, за якими відбулися цінові зміни в бік збільшення або зменшення, що сприятиме забезпеченню економічної обґрунтованості та прозорості запровадження механізму коригування тарифів на послуги.

Аналіз наданих матеріалів листом Підприємства від 04.02.16 №4 показав, що у тарифах по водопостачанню та водовідведенню, затверджених рішенням виконавчого комітету Полігонівської сільської ради від 06.08.2015 року №11 «Про коригування тарифів на водопостачання та водовідведення ЖКП сільської ради «Мрія-Т» (надалі – рішення №11), **за період дії тарифів**, затверджених рішенням виконавчого комітету Полігонівської сільської ради від 25.09.2014 року №19 (надалі - рішення №19), **коригування статей витрат відбувалось двічі**.

Так, при першому коригуванні було скориговано, **в межах діючих розмірів тарифів** на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, наступні статті витрат:

по послугі з водопостачання

- витрати на електроенергію (індекс зміни цін 1,336);
- витрати на поточний ремонт (індекс зміни цін 2,685);
- витрати на податок на спец водокористування (індекс зміни цін 1,086)

по послугі з водовідведення

- витрати на електроенергію (індекс зміни цін 1,336);
- витрати на поточний ремонт (індекс зміни цін 2,50).

При цьому, слід зауважити, що **при зміні структури тарифів на послуги з централізованого водопостачання шляхом збільшення розмірів сум зазначених статей витрат розмір тарифів на ці послуги залишається незмінним**. Зазначене може свідчити про необґрунтоване формування тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Вдруге відбувається коригування по статті "витрати на електроенергію", де індекс зміни цін 1,083, і де коригування статей витрат призвели до зміни розмірів тарифів, та які були затверджені рішенням №11.

Тобто, **статті витрат за період дії тарифів на послуги з водопостачання та водовідведення коригувались двічі, проте лише останнє коригування статей витрат вплинуло на розмір тарифів**.

При цьому, **тарифи на послуги з утримання будинків, споруд та прибудинкових територій не змінювались понад два роки**, та востаннє були затверджені 10.01.2013 року рішенням виконавчого комітету Полігонівської сільської ради №1 «Про затвердження по будинкових тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій» (надалі – рішення №1).

Відділення розпочало дослідження дій ЖКП ПСР "Мрія-Т" шляхом порівняння співвідношення затрат проти отриманих вигод, тобто, з поглибленого аналізу документів, матеріалів, які лягли в основу діючих тарифів на житлово-комунальні послуги, їх складових витрат, економічної обґрунтованості таких тарифів задля дослідження дотримання законодавства про захист економічної конкуренції та виявлення можливого ущемлення інтересів споживачів.

За інформацією отриманою в ході дослідження встановлено наступне.

Відповідно до наданої інформації Підприємства листом від 17.05.16 №27 дані порівняльного аналізу фактичних витрат та наданих обсягів реалізації по послугам з централізованого водопостачання та водовідведення наведено в таблиці нижче:

	Річні витрати по послугі з централізованого водопостачання					Річні витрати по послугі з централізованого водопостачання				
	планові витрати у тарифі, затв. рішенням №19	планові витрати скориговані у тарифі	фактичні витрати за 2014 рік	планові витрати у тарифі, затв. рішенням №11	фактичні витрати за 2015 рік	планові витрати у тарифі, затв. рішенням №19	планові витрати скориговані у тарифі	фактичні витрати за 2014 рік	планові витрати у тарифі, затв. рішенням №11	фактичні витрати за 2015 рік
прямі матеріальні витрати	106926,88	142532,28	85 643,33	154 622,85	146 782,76	7 806,94	10 434,62	16 425,45	11 298,70	23 066,33
прямі витрати на оплату праці	89404,71	89404,71	49 065,04	89 404,71	40 103,34	83 483,80	83 483,80	19 831,10	83 483,80	34 567,15
інші прямі витрати	67738,86	124840,81	55 472,09	124 840,81	68 881,55	66 608,02	119 097,07	34 148,41	119 097,07	49 922,51
загальновиробничі витрати (розподілені)	34211,64	34211,64	22 267,72	34 211,64	29 773,54	31 945,94	31 945,94	9 759,76	31 945,94	26 136,89
загальновиробничі витрати (нерозподілені)	27114,51	28 485,83	15 476,91	28 485,83	22 772,13					
адміністративні витрати (розподілені)	105 793,78	105 793,78	123 161,26	105 793,78	106 011,71	61 722,80	61 722,80	43 317,69	61 722,80	47 753,09
витрати на збут (розподілені)	40 552,33	40 552,33	35 498,99	40 552,33	41 054,75	23 659,27	23 659,27	12 485,53	23 659,27	18 891,11
Планова собівартість	471742,71	565821,38	386 585,34	577 911,95	455 379,78	275 226,77	330 343,50	135 967,94	331 207,58	200 337,08
Обсяг реалізації послуги, тис.м.	78500	78500	61046	78500	59783	51402	51402	27699	51402	25879
вартість 1 м.куб	6,01	7,21	6,33	7,36		5,35	6,43	4,91	6,44	
тариф 1 м.куб з ПДВ	7,21					6,43				

У тарифах на централізоване водопостачання, затверджених рішенням №19, враховано річний плановий обсяг реалізації води споживачам 78500 м³, тоді як фактично за 9 місяців 2012 року обсяг склав 54400 м³ (або 72533 м³ на рік), у 2013 році 66600 м³. Зазначене вказує, що з 2012 року спостерігається тенденція зменшення обсягів реалізації цієї послуги.

Відповідна ситуація склалася і з пропуском стоків: у тарифах на централізоване водовідведення, затверджених рішенням №19, враховано річний плановий обсяг реалізації води споживачам 51402 м³, тоді як фактично за 9 місяців 2012 року обсяг склав 21700 м³ (або 28933 м³ на рік), у 2013 році 30400 м³.

У скоригованих тарифах, затверджених рішенням №11, враховано ті ж самі планові обсяги реалізації послуг, що і у рішенні №19.

Аналіз вказаної в таблиці інформації свідчить, що обсяг фактично наданих послуг у 2014 та 2015 роках по водопостачанню значно відрізняється від планового обсягу реалізації послуг, а фактичний обсяг наданих послуг з водовідведення майже вдвічі менше від планового обсягу, врахованого при розрахунку діючого тарифу.

При цьому, за результатами діяльності за 2014 рік, відповідно до наданої Підприємством інформації, ЖКП ПСР "Мрія-Т" відпрацювало з фактичними витратами на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення значно меншими, ніж передбачені в діючому тарифі, зокрема, для населення: по водопостачанню такі витрати становили 6,33 грн./м³ проти затвердженого рішенням №19 тарифу 7,21 грн./м³, а по водовідведенню 4,91 грн./м³ проти затвердженого рішенням №19 тарифу 6,43 грн./м³.

Зазначене засвідчує, що при формуванні тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, які в подальшому були затверджені рішеннями №19 та №11, ЖКП ПСР "Мрія-Т" не ґрунтувалось на результатах аналізу витрат Підприємства, що суперечить вимогам п.22, 23, 24 вищенаведеного Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, якими передбачено, що обсяг витрат, що включаються до виробничої собівартості, адміністративних витрат та витрат на збут визначається із застосуванням нормативного методу на підставі результатів аналізу витрат за попередні роки з урахуванням змін, які передбачаються у плановому періоді, та цін (тарифів).

Незважаючи на таку суттєву різницю рівнів затверджених тарифів та фактичних витрат підприємства, ЖКП ПСР "Мрія-Т" у середині 2015 року здійснює розрахунки тарифів на вказані послуги, зі скоригованими витратами у бік збільшення, які в подальшому затверджуються рішенням №11.

Вищенаведене свідчить, що ЖКП ПСР "Мрія-Т" визначено ціну реалізації товарів неналежним чином та суперечать п.7 частини першої ст.21 Закону України "Про захист прав споживачів".

Наслідком таких дій ЖКП ПСР "Мрія-Т", які полягають у здійсненні розрахунків завищених тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, є ущемлення інтересів споживачів у вигляді безпідставного додаткового фінансового навантаження на споживачів при оплаті за отримані послуги.

Надалі детальніше.

На п.6 вимоги Відділення від 20.04.16 №2-292/80-579 (надалі – вимога №579) щодо надання Підприємством пояснення з відповідними обґрунтуванням, підтверджуючими документами щодо врахування завищених планових річних обсягів реалізації послуги при формуванні (та корегуванні) тарифів, Підприємство, листом від 17.05.16 №27, надало копію технічного розрахунку норм питомих витрат електроенергії на реалізацію води та стоків. Із аналізу інформації цього технічного розрахунку випливає, що витрати електроенергії на подачу води визначається умовно змінним споживанням електроенергії електроприводами насосів, залежним від режимів роботи насосів і умовно постійним споживанням допоміжного устаткування. До того, режим роботи насосів визначено необхідною кількістю води для подачі на село 24 год./доб.

Вищезазначене свідчить, що *при формуванні тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення Підприємство не дотримувалось п.11 Порядку формування тарифів* на централізоване водопостачання та водовідведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 року №869, яким передбачено, що річні плани ліцензованої діяльності на наведені послуги складаються на підставі фактичних за останні п'ять років та прогнозованих обсягів з урахуванням укладених із споживачами договорів та інших техніко-економічних факторів, зокрема: зміни обсягів в результаті економічного розвитку населеного пункту, оснащення приладами обліку використання водних ресурсів, виробництва та реалізації питної води, заміни амортизованих мереж і обладнання, застосування енергозберігаючих технологій, тощо.

Разом з тим, *врахування більших обсягів реалізації (споживання) води та стоків при формуванні тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення тягне за собою значне збільшення потреби у кількісних показниках споживання електроенергії, і як наслідок зростання прямих витрат по статті "витрати на оплату електроенергії", збільшення тарифу на послугу.* Зазначене можливо навести на порівняльному прикладі. Так, відповідно до форми "1-водопровід" за 2014 рік витрати електроенергії на водопостачання становили 69,9 тис.кВт.год при обсязі фактичного підйому води 70,0 тис.м³. Проте, незважаючи на поступове зменшення обсягів підйому води, Підприємством при розрахунку тарифів враховано підйом води в обсязі 90,3 тис.м³, на що розраховано потребу у 106,6 тис.кВт.год.

Аналіз вказаної в таблиці інформації по статті "прямі витрати на оплату праці" свідчить про значне перевищення планових витрат над фактичними. Так, фактичні витрати по послугі з водопостачання у 2014 році склали 49,1 тис.грн., у 2015 році 40,1 тис.грн., що становить 54,9% та 44,9% відповідно від планових витрат. Аналогічна ситуація спостерігається і по послугі з водовідведення, де фактичні витрати у 2014 році склали 19,8 тис.грн., у 2015 році 34,6 тис.грн., що становить 23,7% та 41,4% відповідно від планових витрат.

До того, аналіз "витрат на оплату праці", що враховано у плановому (діючому) тарифів показав, що при розрахунку цих витрат враховано витрати на працівників, які враховано у штатному розкладі, а фактично відсутні протягом 2014, 2015 років - контролер, обхідник водопроводно-каналізаційної мережі, інспектор по кадрам, інспектор з охорони праці.

Вищенаведене свідчить, що при формуванні тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення Підприємством штучно збільшено витрати на оплату праці працівників шляхом включення до них витрат на заробітну плату працівників, які фактично не працювали на Підприємстві протягом 2014, 2015 років.

При формуванні планових витрат у розрахунку тарифів на централізоване водопостачання, затверджених рішенням №19, Підприємством враховано витрати на поточний ремонт у сумі 33881,3 грн. Разом з тим, при першому вищеописаному коригуванні тарифів Підприємством у розрахунках тарифів було збільшено витрати на "поточний ремонт" по послугі з централізованого водопостачання на індекс зміни цін 2,685 (90983,25 грн.) та по послугі з централізованого водовідведення збільшилися на індекс зміни цін 2,50 (87481,75 грн.). Зазначене підвищення сум статті витрат "поточний ремонт" Підприємство у своєму листі №27 пояснює (далі мовою оригіналу) *"в зв'язку з підвищенням цін на матеріальні витрати та паливно-мастильні матеріали. Водопровідні та каналізаційні мережі зношені на 80-90%, що призводить до постійних поривів та заміні труб, комплектуючих матеріалів."* При цьому, Підприємством додано кошториси з сумами таких витрат на послуги водопостачання та водовідведення, без обґрунтування будь-якими розрахунками та підтверджуючими їх документами. Проте, порівняльний аналіз статей витрат, що надано тим же листом №27, свідчить про те, що **фактичні витрати Підприємства на поточний ремонт за 2014, 2015 роки є значно меншими** та складають:

- по послугі з водопостачання у 2014 році 40,7% (37043,88 грн.) та у 2015 році 59,3% (53943,22 грн.) від планових витрат, що враховано у затверджених тарифах (90983,25 грн.).
- по послугі з водовідведення у 2014 році 30,6% (26750,65 грн.) та у 2015 році 42,1% (36832,23 грн.) відповідно від планових витрат, що враховано у затверджених тарифах (87481,75 грн.).

Також, при формуванні планових витрат на "відкриття Дозволу на спеціальне водокористування" (з відповідними витратами на аналізи води, які здійснюються перед відкриттям такого дозволу) у розрахунку тарифів на централізоване водопостачання, затверджених рішенням №19, Підприємством враховано річні витрати із розрахунку їх розподілу на 4 роки замість 5 років (термін дії такого Дозволу), що відповідно призвело до необґрунтованого завищення витрат по цій статті.

До того, при першому вищеописаному коригуванні тарифів на послуги з централізованого водопостачання, незважаючи на те, що планові витрати на відкриття Дозволу на спецводокористування (з відповідними витратами на аналізи води, які здійснюються перед відкриттям такого дозволу) вже враховано на завищеному рівні (з розрахунку 4 роки замість п'яти років), Підприємство додатково корегує ці витрати у бік збільшення на індекс зміни цін з $K=1,2$. Такі ж суми витрат на "відкриття Дозволу на спецводокористування" враховано і при другому коригуванні тарифів на послуги з централізованого водопостачання.

На запитання у п.12 вимоги Відділення №579 щодо того, щоб зазначити, якими актами законодавства керувалось Підприємство при формуванні планових витрат на водопостачання, при визначенні річної суми витрат на "відкриття дозволу на спецводокористування" із розрахунку їх розподілу на 4 роки тоді як термін дії такого Дозволу становить 5 років, Підприємство листом №27 без будь-яких пояснень надало другу копію такого Дозволу на спеціальне водокористування. Отже, обґрунтовані підстави таких розрахунків у Відділенні відсутні.

Слід зауважити, що у даних порівняльного аналізу фактичних витрат, наданих листом Підприємства №27, взагалі відсутні фактичні витрати на "аналіз води" протягом 2014, 2015 років, тоді як при формуванні тарифів на централізоване водопостачання такі витрати враховано на рівні 5325,72 грн.(затверджені рішенням №19) та 6390,86 грн.(затверджені рішенням №11).

Також, при розрахунку витрат на амортизацію враховано залишкову балансову вартість основних засобів станом на 01.07.2014 року, тобто на час затвердження тарифів рішенням №19, але у скоригованих тарифах ця стаття витрат не зазнала змін, незважаючи на те, що при тих же самих основних засобах витрати на амортизацію зменшуються.

Вищенаведене свідчить, що при формуванні тарифів на централізоване водопостачання, затверджених рішеннями №19 та №11, планові загальновиробничі витрати Підприємства враховано в завищеному обсязі та не ґрунтуються на аналізі витрат за попередні роки з урахуванням змін, які передбачаються у плановому періоді, та цін (тарифів) у такому періоді, що суперечить вимогам п.22 Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення.

Аналізом статей витрат, які враховано в тарифах, прийнятих рішенням №19, встановлено, що адміністративні витрати (167516,58 грн.) та витрати на збут (64211,6 грн.) розподілені пропорційно до виробничої собівартості лише між двома (водопостачання та водовідведення) з трьох видів послуг, що надаються Підприємством. Такий розподіл цих витрат суперечить вимогам п. 23 та п. 24 вищенаведеного Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, яким передбачено, що адміністративні витрати та витрати на збут наведених послуг розподіляються між видами діяльності пропорційно виробничій собівартості. Аналогічні вимоги передбачені і у п.22 цього Порядку, де вказано що змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати розподіляються між видами діяльності пропорційно прямим витратам, а не до основної заробітної плати працівників, як розраховано Підприємством.

До того, відповідно до наданої інформації Підприємства листом від 17.05.16 №27 дані порівняльного аналізу фактичних та планових по послугі з утримання будинків, споруд і прибудинкових територій свідчать про те, що **планові витрати (261,10 тис.грн.) у діючому тарифі значно перевищують фактичні витрати**. Так, фактичні витрати у 2014 році склали 198,4 тис.грн., у 2015 році 135,8 тис.грн., що становить 76,0% та 52,0% відповідно від планових витрат. До того, вагому складову долю у витратах на утримання житла складають витрати по статті "вивезення побутових відходів", де **фактичні витрати у 2014 році склали 31,3% (35,1 тис.грн.) та у 2015 році 26,2% (29,4 тис.грн.) відповідно від планових витрат**.

Зазначене засвідчує, що при формуванні тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, затверджених рішенням №19, а відповідно і при формуванні скоригованих тарифів, затверджених рішенням №11, не враховано обґрунтований перерозподіл витрат (загальновиробничих, адміністративних та витрат на збут) між всіма видами послуг, що надаються підприємством:

- послуги з централізованого водопостачання;
- послуги з централізованого водовідведення;
- послуги з утримання будинків, споруд та прибудинкових територій,

та не ґрунтуються на аналізі витрат за попередні роки з урахуванням змін, які передбачаються у плановому періоді.

Вищезазначене свідчить, що при формуванні тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення Підприємство штучно завищує суми планових витрат у калькуляціях задля отримання вигод на свою користь від розмірів завищених тарифів.

До того, при здійсненні розрахунку скоригованих тарифів, Підприємство змінювало на свою користь лише ті статті витрат, які підлягали збільшенню, та не враховувало інші статті витрат, які могли коригуватися у сторону зменшення.

Наслідком таких дій Підприємства є можливість ущемлення інтересів споживачів послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, що є однією із кваліфікуючих ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку.

Важливо відзначити, що застосування Підприємством тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, в основу яких полягли розрахунки, що не відповідають вимогам діючих нормативно-правових актів, стало наслідком дій Полігонівської сільської ради. У зв'язку з чим, у Відділенні, розпорядженням адміністративної колегії територіального відділення Антимонопольного комітету України від 12.04.2016 року №20-р розпочато розгляд справи №2-26.217/19-2015 відносно Полігонівської сільської ради за ознаками порушення, передбаченого пунктом 7 статті 50 Закону України "Про захист

економічної конкуренції", у вигляді вчинення дій, заборонених згідно із статтею 17 цього Закону, а саме: дії органу місцевого самоврядування, що полягають у створенні умов для вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Таким чином, дії ЖКП ПСР "Мрія-Т", які полягали у формуванні та застосуванні Підприємством тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, в основу яких поклали розрахунки, що не відповідають вимогам діючих нормативно-правових актів, є **порушенням законодавства про захист економічної конкуренції**, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме:

- зловживання монопольним (домінуючим) становищем у вигляді дій суб'єкта господарювання, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України „Про захист економічної конкуренції” (далі – Закон) зловживанням монопольним становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести, зокрема, до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Листом територіального відділення від 15.06.2016 року №2-292/80-843 на адресу Житлово-комунального підприємства Полігонівської сільської ради "Мрія-Т" було направлено копію **подання з попередніми висновками у справі №2-26.213/18-2016** від 10.06.2016 року №2-06/159-пв. Відповідно до рекомендованого повідомлення про вручення поштового відправлення (штрих-код 57217 0043483 1), зазначений лист відділення було отримано ЖКП ПСР "Мрія-Т" 21.06.2016 року. На даний час від ЖКП ПСР "Мрія-Т" на вказане подання з попередніми висновками у справі №2-26.213/18-2016 на адресу територіального відділення не надійшло будь-яких заперечень чи пояснень.

Відповідно до частини третьої статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Зловживання монопольним (домінуючим) становищем, згідно пункту 2 статті 50 Закону, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, відповідальність за яке передбачена статтею 52 даного Закону, у вигляді накладення штрафу.

Однією із кваліфікуючих ознак зловживання монопольним становищем на ринку є ущемлення (чи можливість ущемлення) інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів.

Відповідно до формулювань частини 1 статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", експлуатуючу поведінку домінуючого суб'єкта господарювання (монополіста) тобто поведінку, яка завдає шкоди інтересам інших суб'єктів господарювання або споживачів, слабку позицію яких використовує домінуючий суб'єкт господарювання на власну користь, можна кваліфікувати як зловживання тоді, коли така поведінка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку. Метою цього положення Закону є врегулювання ситуацій, в яких через відсутність альтернативних джерел постачання товарів чи послуг, що задовольняли б попит за нормальними цінами та умовами торгівлі, або альтернативних покупців, які могли б придбати достатню кількість таких товарів, а домінуюча компанія стає для покупців єдиним торговельним партнером, стосунків з яким неможливо уникнути. За таких умов інші суб'єкти господарювання, споживачі потребують спеціального правового захисту від несправедливого ставлення до них, оскільки сам ринковий механізм з адекватним рівнем конкуренції вже не функціонує і не може захистити їх належним чином. Тому Закон України "Про захист економічної конкуренції" примушує домінуючі фірми поводитися так, як вони поводитись би за умов існування значної конкуренції.

Функції такого спеціального правового захисту покладено на Антимонопольний комітет України і його територіальні органи, та виконуються шляхом, зокрема, розслідування справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції у

вигляді зловживання монополюючим становищем та сприяння відновлення прав та інтересів споживачів.

За вчинення порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», відповідно до абзацу другої частини першої, абзацу другої частини другої статті 52 цього Закону, органи Антимонопольного комітету України накладають штрафи на суб'єктів господарювання – юридичних осіб у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Розмір чистого доходу (виручки) Житлово-комунального підприємства Полігонівської сільської ради "Мрія-Т" від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) згідно наданого листом Підприємства від 17.05.2016 №27 звіту про фінансові результати за 2015 рік, (код рядка 2000), складає 895,8 тис.грн. (вісімсот дев'яносто п'ять тисяч вісімсот гривень).

При визначенні розміру штрафу враховано наступні обставини, зокрема:

- порушення законодавства про захист економічної конкуренції на даний час триває;
- Підприємство раніше не притягувалось Миколаївським територіальним відділенням до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Враховуючи наведене, керуючись статтею 14 Закону України "Про Антимонопольний комітет України", статтею 48 Закону України "Про захист економічної конкуренції", пунктом 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р, зареєстрованого в міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482, зі змінами і доповненнями, пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 06.05.1994 №90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 №169-р) із змінами і доповненнями, адміністративна колегія Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

В И Р І Ш И Л А:

1. Визнати, що Житлово-комунальне підприємство Полігонівської сільської ради "Мрія-Т" (57217, Миколаївська область, Вітовський район, селище Полігон, вул. Платанова, 3, код ЄДРПОУ 38071235), протягом 2014, 2015 років та січня-березня 2016 року у територіальних (географічних) межах селища Полігон в Вітовському районі Миколаївської області, де розташовані мережі, що належать або використовуються (експлуатуються) ЖКП ПСР "Мрія-Т" для надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, займало монополююче (домінуюче) становище на ринках надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, як таке, що не має на цих ринках жодного конкурента.

2. Визнати дії Житлово-комунального підприємства Полігонівської сільської ради "Мрія-Т", які полягали у формуванні та застосуванні Підприємством тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, в основу яких поклали розрахунки, що не відповідають вимогам діючих нормативно-правових актів, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме:

- зловживання монополюючим (домінуючим) становищем у вигляді дій суб'єкта господарювання, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. За вчинення порушення, визначеного у пункті 2 цього рішення, накласти на Житлово-комунальне підприємство Полігонівської сільської ради "Мрія-Т" штраф у відповідності до абзацу другої частини першої, абзацу другої частини другої статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції" у розмірі 68 000 (шістдесят вісім тисяч) грн.

4. Зобов'язати Житлово-комунальне підприємство Полігонівської сільської ради "Мрія-Т" протягом двох місяців здійснити економічно обґрунтовані розрахунки тарифів на житлово-комунальні послуги, що надаються Підприємством, відповідно до вимог чинного законодавства, та надати їх на затвердження до Полігонівської сільської ради, про що в десятиденний термін повідомити Миколаївське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України, з наданням відповідних копій підтверджуючих документів.

Відповідно до частини 3 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання цього рішення.

Рішення адміністративної колегії Миколаївського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України може бути оскаржено до господарського суду Миколаївської області у двомісячний строк з дня його одержання.

Відповідно до частини 8 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» Товариство зобов'язано протягом п'яти днів з дня сплати штрафу надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

**Голова адміністративної колегії
Миколаївського обласного
територіального відділення
Антимонопольного комітету України**

В. Харченко